

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน: การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน
แบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

Local Wisdom: Creative Integration in Active Learning Manage-
ment of Thai Language for Grade 1 Students, KhonKaen Primary
Educational Service Area Office 2

ยุพาพัทธ์ สะเดา*
ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์**
ทรงคุณ จันทจร***

วันรับ 13 / ธันวาคม / 2564

ตรวจสอบ 15-20 / ธันวาคม / 2564

ตอบรับ 25 / ธันวาคม / 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน : การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2) ศึกษาปัญหาของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 3) ศึกษาการบูรณาการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 งานวิจัยนี้ได้

*นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณุภบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Yupapak@gmail.com, โทร. 0895733013.

**อาจารย์ประจำหลักสูตร ปรัชญาคุณุภบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก,
อีเมล rapeepan_28@hotmail.com, โทร. 094-569-3541.

***อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาคุณุภบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม,
songkoon.fcs@hotmail.com, โทร. 091-052-5247.

ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การเสวนากลุ่มและ การทำกลุ่มปฏิบัติการ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ การทอผ้าไหม การ ปลูกข้าวที่แปลงจากภาษาท้องถิ่นให้เป็นภาษาไทย มาตรฐานและการฝึกออกเสียงผ่าน 1) สถานการณ์ จริง 2) พิธีทางชุมชน 3) การใช้พระพุทธศาสนาใน ชีวิตประจำวัน 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน 5) การจำลองเหตุการณ์ 6) การเลียนแบบ 7) การ ฝึกเล่าเรื่องนิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน และผญา 8) ข้อห้ามและข้ออนุญาต

2) ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเรียนการ สอนภาษาไทยเกี่ยวกับทักษะการอ่านและการ เขียนก็ยังคงเป็นการใช้ภาษาไทยมาตรฐานกับภาษา ถิ่น และการไม่ทราบความหมายของภาษาไทย มาตรฐาน

3) รูปแบบการบูรณาการสอนโดยใช้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการเรียนการสอนแบบ เชิงรุกวิชาภาษาไทยของเด็กชั้นประถมศึกษาต้อง ประกอบด้วย 1) การใช้ปัญหาจากสถานการณ์จริง 2) การสกัดเป็นองค์ความรู้ 3) การสร้างองค์ความรู้ จากการทำงานร่วมกัน 4) การนำเสนอความรู้ และ 5) การมีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะ

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาพื้นบ้าน,การบูรณาการเชิง สร้างสรรค์,การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทย,นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2

ABSTRACT

The purposes of the research

were to 1) investigate the local wisdom of Thai language learning and teaching of grade 1 students under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, 2) analyze the problems of Thai language learning and teaching of grade 1 students under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, and 3) integrate the local wisdom into Thai language learning and teaching of grade 1 students based on the core basic curriculum of 2008. The research instrument was an observation form, a survey form, and interview form, a group discussion note-taking form, and a form of workshop. The data were collected by documentary studies and field studies. The cultural qualitative research was employed for the study.

Results of the research were as follows:

1.The research study showed that the local wisdom used for teaching and learning Thai language of grade 1 students consisted of silk weaving, rice farming through translating and the dialect language into the standard Thai language and practicing pronunciation. The instructional process focused on practicing Thai language through 1) the actual situations, 2) rites in community, 3) Buddhism based daily life, 4) knowledge exchange of people in community, 5) trials, 6) imitation, 7) folk tale telling, folk songs and poems, and 8) traditions or taboos.

2.The major problems about

teaching and learning Thai language of the students regarding reading and writing skills were using their dialect language with Thai language, and they did not knowledge the meaning of Thai language.

3.The findings showed that integrating the local wisdom with the active learning activities for the grade 1 students consisted of 1) problem-based situation, 2) acquiring knowledge, 3) building knowledge through collaborative method, 4) presenting the knowledge, and 5) participating public activities.

Keywords: Local Wisdom, Creative Integration, Active Learning Management.

บทนำ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านได้ก่อเกิดและสืบทอดกันมาในชุมชนหรือหมู่บ้าน “ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ พื้นฟู ประยุกต์ และในส่วนของผู้เรียนสมควรได้รับการส่งเสริมให้รู้จักเชื่อมโยงการเรียนรู้ ด้วยการใช้เหตุผล มีขั้นตอน โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่นำมาใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างกลมกลืนและเหมาะสมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และมาตรา 24 ได้กำหนดไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน

ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาให้ผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2002: 7-8) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่น เพื่อใช้องค์ความรู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นเป็นพื้นความรู้ของชาวบ้านในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หรือ สติปัญญาอันเกิดจากความรู้ที่สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ใช้ เวลาอย่างยาวนาน แม้ปัจจุบันประเทศต่างๆ และสังคมโลกได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญทางเทคโนโลยี การคมนาคม หรือ การขนส่งต่างๆ นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์ได้แม้กระทั่งการศึกษาในยุคปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยอยู่ตลอดเวลาตามวิถีทางสังคมมนุษย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัด

ระบบการศึกษาไทยแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย และวิถีความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดย เฉพาะประเทศที่มีการพัฒนาแล้วก็ตามหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ยังไม่สามารถบังคับให้ครูผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทั้งหมดทั่วประเทศได้ขณะเดียวกันครูผู้สอนก็ได้พยายามอย่างเต็มที่เพื่อหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และนำมาเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น “กระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมมีอำนาจและสร้างความเป็ยงเบนในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามกระแสจากประเทศที่พัฒนาแล้วไม่ว่าจะเป็นประเทศจาก

ฝั่งตะวันตกหรือประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการเป็นเอกลักษณ์ของไทย การสร้างสรรค์ของคนที่เป็นวัฒนธรรมไทย ถูกกลืนและแทนที่ด้วยเทคโนโลยีจากภายนอก แม้ว่ารัฐบาลมีความพยายามจะนำทุนทางวัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาไทย มาใช้ประโยชน์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการอนุรักษ์ สืบสานนั้น ความเป็นเอก ลักษณะ รวมถึงองค์ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ การเป็นสัญลักษณ์ คุณค่าและความภาคภูมิใจไม่ได้มีการนำมาถ่ายทอด อนุรักษ์ สืบสานไปพร้อมกัน ทำให้เกิดการนำภูมิปัญญามาใช้อย่างขาดความรู้ลึกและจิตวิญญาณที่บรรพบุรุษได้คิดค้น สร้างสรรค์และถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและของชาติ มาสู่รุ่นลูกหลานในปัจจุบัน” (สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2555: 2)

สภาพปัญหาของการเรียนการสอนเชิงบูรณาการวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 คือ “นักเรียน พูดไม่ชัด สะกดไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทย อ่านไม่ได้เขียนไม่ถูก อ่านสะกดคำไม่เป็น จำมาตราตัวสะกดไม่ได้ ลายมือไม่สวย การออกเสียง คำควบกล้ำไม่ถูกต้องการใช้คำไม่ตรงความหมาย มีพื้นฐานทางภาษาไทยไม่แน่น บทพร่องทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านการเขียน คติวิเคราะห์ไม่เป็น ตีความไม่ได้ ผันวรรณยุกต์ไม่เป็น ขาดนิสัยรักการอ่าน ไม่แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนใจสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ มากกว่าการอ่านเพื่อเสริมความรู้ ไม่สนใจเรียน ไม่ชอบอ่านหนังสือ เขียนเรียงความไม่ได้ ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ขาดทักษะในการพูดภาษาไทย อ่านออกเสียง ร ล คำควบกล้ำไม่ถูกต้อง อ่านสะกดคำไม่ถูกต้อง อ่านออกเสียงไม่ตรงตามตัวสะกด ไม่สามารถเรียงประโยคได้ถูกต้อง ไม่สามารถสรุปใจความขอแนวคิดของเรื่องจากบทประพันธ์ได้ ไม่

สามารถถอดความและแปลความได้ เรียงลำดับของเรื่องยังไม่ได้ คติวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านไม่ได้ ผันวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง เขียนตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เขียนสะกดผิด พูดไม่ชัด เช่น คำควบกล้ำ ตัวสะกดเขียนตามคำพูดของตัวเอง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีจินตนาการ ด้านครูผู้สอน ไม่จบเอกภาษาไทย สอนไม่ครบชั้น สอนหลายสาระการเรียนรู้ สอนไม่ตรงวิชาเอก ขาดเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ ไม่มีความถนัดในการสอนบางเนื้อหา สาระใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดเทคนิคการสอนภาษาไทยสอนไม่ตรงตามตำราเรียน บางท่านไม่ได้จบเอกภาษาไทยจึงขาดความแน่นในเนื้อหาวิธีการสอน สื่อการสอน ยังไม่มีเทคนิควิธี

ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อนเป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับ มีลักษณะเด่นคือสร้างสำนึกเป็นหมู่คณะสูงทั้งในระดับครอบครัว และเครือญาติ จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านมากมาย เช่น ศาลหลักเมืองขอนแก่น พระมหาธาตุแก่นนคร อนุสาวรีย์พระนครศรีบริรักษ์ พระธาตุขามแก่น หม้าไส้กรอก กุนเชียง ข้าวเม่า ก๋วยเตี๋ยว และกระต๊อบข้าว หวดหนึ่งข้าวเหนียว ข้าวฮางอก ปลาร้า แจ่วบอง ยาฮากไม้ พานบายศรี การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำนา หมอลำ หนังประโมทัย แคน พิณ ซุง โปงลาง ขอลอ ไหวด เป็นต้น ดังนั้นการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาส่งเสริมให้ชุมชนและสถานศึกษาเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการความรู้ ปัญหาที่ต้องการหาทางออก และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการความรู้ และภูมิปัญญาไทยทำให้ได้รักความเป็นไทยด้วย ปัญหายังคงเป็นระบบวิธีการนำภูมิปัญญามาถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ให้แก่เด็กนั้นยังขาดรูปแบบที่ชัดเจน และขาดการวิจัยรองรับ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านเข้ามามีส่วนร่วม

ในการจัดการเรียนรู้จึงเป็นการนำภูมิปัญญากลับสู่สังคมไทยโดยผ่านกระบวนการจัดการศึกษาในสถานศึกษา โรงเรียนถือเป็นตัวแทนของสถานศึกษาซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสถาบันอื่น และเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่วนใหญ่ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล และจัดการความรู้ยังต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการความรู้ของภูมิปัญญาพื้นบ้านซึ่งพบว่ายังขาดแนวทางที่ชัดเจน และการดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษารายละเอียดในเรื่องนี้ว่า การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยอย่างไรบ้าง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความเหมาะสมหรือไม่ ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้อย่างไร โดยที่ไม่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของชุมชน และทำอย่างไรจึงจะได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และสามารถสร้างรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่เหมาะกับสังคมบนฐานวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน: การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และเป็นประโยชน์แก่ทั้งครูผู้สอน และผู้เรียนต่อไป จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องนี้อย่างเป็นระบบบนฐานวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนจากการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตามกระบวนการสอนแบบเชิงรุก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา (1) ศึกษาภูมิปัญญาพื้น

บ้านกับการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตั้งอยู่ ณ ถนนมิตรภาพ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอๆ ละ 3 โรงเรียน ที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ได้แก่ อำเภอชนบท อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเมืองจตุรัส อำเภอบ้านแฮด อำเภอเปือยน้อย และอำเภอโคกโพธิ์ไชย รวมเป็น 18 โรงเรียน ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการวิจัย โดยเริ่มจากที่ได้รับ การพิจารณาอนุมัติเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยจะ ดำเนินให้แล้วเสร็จตามกรอบที่มหาวิทยาลัยกำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) การสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และ ประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่ม 3 ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants=KI) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวเชิงรุก ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน หรือผู้นำชุมชนจำนวน 24 คน
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants=CI) ประกอบด้วย ครูผู้สอนและเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมและการทำนา และผู้บริหารสถานศึกษาจาก 18 โรงเรียน จำนวน 24 คน
3. กลุ่มทั่วไป (General Informants=CI) ด้านการทำผ้าไหม และด้านการทำนา ด้านละ 12

คน รวมเป็น 24 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 72 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบสำรวจ (Basic Survey) 2) แบบสังเกต (Observation) 3) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) 4) แบบจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ 5) แบบประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภาคสนาม นำข้อมูลในแต่ละครั้ง มาสรุปและจัดหมวดหมู่ การเพิ่มเติมประเด็นที่ขาดหายไปจากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แนวการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ใช้ในการฝึกให้เด็กได้ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ การทอผ้าไหม โดยเริ่มจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การเลี้ยงไหม การเลี้ยงไหมแต่ละรุ่น จะเริ่มตั้งแต่การวางไข่จากตัวผีเสื้อนี้เป็นตัวหนอนไหม การเลี้ยงจะใช้เวลาประมาณ 45 วัน การทำเส้นใยไหมหรือการสาวไหม ภาษาอีสานบางท้องถิ่นเรียกว่า “สาวหลอก” จะเริ่มตั้งแต่เตรียมอุปกรณ์ในการทำเส้นใยไหม เป็นต้น โดยกำหนดคำที่เด็กควรรู้สำหรับการทอผ้าไหมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เช่น

คำภาษาถิ่นออกเสียง	การต้องไหม	ภาษาไทยออกเสียง	การฟอกไหม
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ไหมลืบ	ภาษาไทยออกเสียง	ไหมเส้นใหญ่
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ไหมน้อย	ภาษาไทยออกเสียง	ไหมยอด
คำภาษาถิ่นออกเสียง	กวั๊กไหม	ภาษาไทยออกเสียง	กวั๊กไหม
ภาษาถิ่นออกเสียง	ใบ-ม้อน	ภาษาไทยออกเสียง	ใบหม่อน
ภาษาถิ่นออกเสียง	ห้ง่า	ภาษาไทยออกเสียง	กึ่ง
ภาษาถิ่นออกเสียง	หย้า	ภาษาไทยออกเสียง	วัชพืช
ภาษาถิ่นออกเสียง	เปี้ย	ภาษาไทยออกเสียง	ต้นกล้า
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ตัวหม้อน	คำภาษาไทยออกเสียง	ตัวไหม
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ดักแด้	คำภาษาไทยออกเสียง	ดักแด้
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ตัวบี้	คำภาษาไทยออกเสียง	ตัวผีเสื้อ
คำภาษาถิ่นออกเสียง	จ่อ	คำภาษาไทยออกเสียง	จ่อกระดัง
คำภาษาถิ่นออกเสียง	แนวม่อน	คำภาษาไทยออกเสียง	พันธุ์ไหม
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ปิ่น	คำภาษาไทยออกเสียง	กรอ
คำภาษาถิ่นออกเสียง	เส้นด้ายยืน	คำภาษาไทยออกเสียง	ด้ายทางเครือ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำนา พบว่า การปลูกข้าวและพันธุ์ข้าวที่มีปลูกในภาคอีสาน มี 2 พันธุ์ คือ ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านมีวิธีการดัง “การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านจากการให้กระทำจริงปฏิบัติจริง การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านพิธีกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยทางพุทธศาสนาใน

ชีวิตประจำวัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างของคนในชุมชนในครอบครัว ลองผิดลองถูก ครูพักลักจำ การถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านนิทานพื้นบ้าน ผ่านบทกลอน ผ่านเพลงพื้นบ้าน การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านทาง จาริต หรือกฎเกณฑ์ข้อห้าม มีคำที่ให้แก่เด็กได้อดบทเรียน เช่น ปัญหากการ

คำภาษาถิ่นออกเสียง	ข้าวดอ	คำภาษาไทยออกเสียง	ข้าวเบา
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ตกกล้า	คำภาษาไทยออกเสียง	หว่านเมล็ดพันธุ์
คำภาษาถิ่นออกเสียง	แนวข้าว	คำภาษาไทยออกเสียง	พันธุ์ข้าว
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ข้าวถอก	คำภาษาไทยออกเสียง	ข้าวออกรวง
คำภาษาถิ่นออกเสียง	คายข้าว	คำภาษาไทยออกเสียง	ฝ่นข้าว
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ข้าวเปียก	คำภาษาไทยออกเสียง	ข้าวเปลือก
คำภาษาถิ่นออกเสียง	เล้าข้าว	คำภาษาไทยออกเสียง	ยั้งฉาง
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ซานเล้า	คำภาษาไทยออกเสียง	ระเบียงยั้งข้าว
คำภาษาถิ่นออกเสียง	คายข้าว	คำภาษาไทยออกเสียง	ฝ่นข้าว
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ข้าวเปียก	คำภาษาไทยออกเสียง	ข้าวเปลือก
คำภาษาถิ่นออกเสียง	เล้าข้าว	คำภาษาไทยออกเสียง	ยั้งฉาง

คำภาษาถิ่นออกเสียง	ซานเล้า
คำภาษาถิ่นออกเสียง	หม่าข้าว
คำภาษาถิ่นออกเสียง	มวย
คำภาษาถิ่นออกเสียง	ก่องข้าว

คำภาษาไทยออกเสียง	ระเปียงยุ่งข้าว
ภาษาไทยออกเสียง	แซ่ข้าว
ภาษาไทยออกเสียง	หวด
ภาษาไทยออกเสียง	กระต๊ับข้าว

ปัญหาการเรียนการสอนการบูรณาการภูมิปัญญา
พื้นบ้านในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา
พื้นบ้านในโรงเรียนมีค่อนข้างน้อย ขนบธรรมเนียม
ประเพณีในท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาพื้นบ้านใน
การทอผ้าไหม ภูมิปัญญาพื้นบ้านใน การทำนา
เป็นต้น การสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำความรู้และ
ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาใช้ในการ
จัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนประถม
ศึกษาส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูผู้สอนนำความรู้
ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดการเรียน
การสอน ด้วยการให้คำแนะนำทั้งในเรื่องของการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนและการปรับหลักสูตรให้
สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

2. ปัญหาอุปสรรคของการนำภูมิปัญญา
พื้นบ้านไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนปัญหาและ
อุปสรรค ที่ทำให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่นำภูมิปัญญา
พื้นบ้านไปใช้ในการสอน ผู้สอนขาดการจัดการเรียน
การสอนคือ ขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์
และงบประมาณ ไม่เข้าใจในการนำความรู้และ
ประสบการณ์ของชาวบ้านไปใช้ในการจัดการเรียน
การสอน ครูในท้องถิ่นบางคนมีความเข้าใจในการ
ถ่ายทอดความรู้ค่อนข้างน้อย

3. กระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย
ในปัจจุบัน พบว่า มีการจัดการเรียนการสอน ดังนี้
“การจัดการเรียนการสอนแบบ (Active learning)”
ขั้นสร้างสถานการณ์ปัญหา ขั้นศึกษาหาความรู้ ขั้น
สร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ขั้นนำเสนอความรู้ และขั้น
ลงสู่กิจกรรมสาธารณะ”

การบูรณาการการเรียนการสอนวิชา
ภาษาไทยแบบ Active learning สำหรับนักเรียน
ประถมศึกษาปีที่ 1 ในปัจจุบันมีรูปแบบกระบวนการ
ดังนี้

1. ขั้นสร้างสถานการณ์ปัญหาการตั้ง
คำถาม

1.1 จัดสถานการณ์หรือเรื่องราว
ที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน สังเกต สงสัย
เหตุการณ์ หรือเรื่องราว

1.2 กระตุ้นให้นักเรียนระบุปัญหา
จากการสังเกต และวิเคราะห์ว่าอะไรคือปัญหา

1.3 ให้นักเรียนตั้งคำถามและระดม
ความคิด

1.4 ให้นักเรียนคาดการณ์และสรุป
แนวคิดว่าจะเป็นคำตอบของปัญหานั้น

2. ขั้นศึกษาหาความรู้

2.1 มอบหมายให้นักเรียน ไป
ค้นคว้าหาข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2.2 ให้นักเรียนวิเคราะห์และ
ประเมินข้อมูลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหา
หรือไม่ มีความถูกต้องหรือไม่

3. ขั้นสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

3.1 นำข้อมูลที่ได้นำมาร่วมกัน
อภิปรายเพื่อสนับสนุนว่าปัญหานั้นมีคำตอบหรือข้อ
สรุป

3.2 ทำการตรวจสอบ กำหนดทาง
เลือกให้ได้

4. ขั้นนำเสนอความรู้

การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

แปลผลสรุปผล ในรูปการนำเสนอ การบรรยาย การสาธิต การนำไปเชื่อมโยงความรู้ นำไปสู่การสรุป

5. ขั้นลงสู่กิจกรรมสาธารณะ

นำความรู้ที่ได้หรือข้อสรุปที่ได้ นำไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดเวิร์กช็อปขึ้นงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเล่าประสบการณ์ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1: การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทอผ้าไหมมัดหมี่ของทั้ง 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวดในงานมรดกสิ่งทอเอเชีย ที่จัดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อพุทธศักราช 2535 ซึ่งในการประกวดครั้งนี้มีสิ่งทอจากนานาชาติในทวีปเอเชีย เข้าประกวดกว่า 3000 ชิ้น ซึ่งอำเภอชนบทมีความสามารถในการผลิตผ้าไหมที่โดดเด่น การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาผ่านกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์หรือการใช้แก้ปัญหาให้เกิดผลสำเร็จมาแล้ว มีความสลับซับซ้อนหลายมิติที่เราจะต้องคำนึงถึงและนำมาใช้งานในระดับต่าง ๆ ภูมิปัญญาเป็นนามธรรมคือไม่มีตัวตนที่จะสามารถจับต้องได้เป็นความสำนึกความคิดความจายเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวเราหรือในทุกคนที่อยู่รอบตัวเรา สิ่งเหล่านี้ได้ถูกสร้างสมไว้มากมายและเป็นระยะเวลาานานแต่สามารถมองเห็นได้จากการแสดงออกจากการประพฤติปฏิบัติและผลผลิตที่เกิดขึ้น ภูมิปัญญาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของชาวบ้านหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน สอดคล้องกับ (Chonticha Homfung and Somporn Ruamsuk, 2016: 1549-1563) ได้ศึกษาเรื่อง “การสอนคติชนวิทยากับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่21ของผู้เรียน

และการเสริมสร้างความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า “ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่21ได้อย่างรอบด้านทั้งทักษะด้านการอ่าน(Read) การเขียน (Write) การคิดเลข (Numeracy) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skills) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณCritical(Thinking Skills) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaborative Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communicative Skills) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (Computing Skills) ทักษะอาชีพ และทักษะการใช้ชีวิต (Career and life Skills) และทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross Cultural Skills) และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่าผู้เรียนภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นอีกด้วยทั้งนี้การลงภาคสนามสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21”

ตอนที่ 2: การศึกษาปัญหาของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ปัญหาของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีข้อค้นพบว่า ปัญหาด้านการสอน อ่าน การเขียนภาษาไทย ในการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทอผ้าไหมและภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำมีปัญหารื่องการใช้คำภาษาถิ่นกับภาษาไทย กล่าวคือ แม้นักเรียนจะทราบคำในภาษาถิ่นแต่ไม่สามารถทราบคำและความหมายของคำในภาษาไทยกลาง นอกจากนั้นยังพบปัญหาในการใช้คำที่เป็นภาษาถิ่น การอ่านออก การเขียนคัดลายมือ ซึ่งการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้นี้ จะส่งผลถึงความสามารถและทักษะของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น อาทิ ความสามารถด้านการเรียนรู้ ความฉลาด ความรอบรู้ทางสุขภาพ ซึ่งการจัดการเรียนสอน ครูผู้สอนไม่มีการนำหลัก

การ รูปแบบและลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้จัดการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ (Tasane Thongchai, 2013) ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาพื้นบ้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม มุ่งเน้นให้นักเรียน สร้างความรู้จากการปฏิบัติร่วมกันและมีการจัดเก็บความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดเจนด้วย การแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เรียกว่า "PHOSAI Model" มีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการ ความรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้"

ตอนที่ 3: การศึกษาการบูรณาการการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ระบบการทำงานของสถานศึกษาไม่เอื้อให้ครูผู้สอนออกนอกสถานศึกษาเพื่อประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญากับปราชญ์ในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น

หรือนำนักเรียนออกนอกสถานที่และชุมชน ผู้บริหาร ครูชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจในเนื้อหาของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวิทยากรท้องถิ่นจัดการกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญาหรือวิทยากรท้องถิ่นจัดการกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เป็นลักษณะที่ทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่เสมอขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ (Charoen Ratchasopha, 2011) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วการศึกษาหรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาในลักษณะนี้เป็นการศึกษาความจริงของชีวิตแม้ขั้นตอนต่าง ๆ ของการถ่ายทอดประสบการณ์หาแต่การถ่ายทอดต้องบรรลุวัตถุประสงค์ไม่ว่าจะใช้เวลานานเท่าไรก็ตามดังนั้นหากได้นำวิธีการถ่ายทอดเหล่านี้ไปใช้ในโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาสมัยใหม่ที่เรียกว่าการศึกษาเชิงรุกหรือ Active Learning ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากทำให้ผลการเรียนรู้มีความถูกต้องสมบูรณ์ในกระแสของโลกไร้พรมแดนปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มาจากภาษาถิ่น ที่เป็นคำที่ใช้ในชีวิตจริง ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้น โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศัพท์ ที่เป็นภาษาถิ่นเพื่อเชื่อมโยงกับภาษากลาง
2. โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาบูรณาการในวิชาภาษาไทย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2546). **หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษากรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. (2544). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). **ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.
- ประภัสสร ทองยี่นดี. (2562). **ภูมิปัญญาไทย: องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมไทย**. สืบค้นจาก [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-58\(500\)/page3-10-58\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-58(500)/page3-10-58(500).html).
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมมจิตโต). (2552). **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญพอน พ่วงแพ. (2561). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูสังคมศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู**. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. 11 (2). 703-717.
- อังคณา ขจร. (2560). **การพัฒนาแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา. 6(1). 1-11.
- Bunnell, G.D.C. (1999). **Stylistic Analysis of the Contemporary Retold Folktale**. State College: Doctoral Dissertation". The Mississippi State University: 105-109.
- Joyce, B. & Weil, M. (2000). **Models of Teaching**. 6th ed. . Boston: Allyn and Bacon.
- Keeves, J.P. (1997). **Models and model building**. In Keeves, J.P. (ed.). Educational research, methodology and measurement: An International Handbook. 2nd ed. Oxford: Perel-man Press.

